

PLENUL CONSILIULUI CONCURENȚEI

DECIZIE

**Nr. APD – 15
din 14.04.2016**

mun. Chișinău

Plenul Consiliului Concurenței,
acționând în temeiul art. 41 alin. (1) lit. h) și art. 93 alin. (5) ale Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, Hotărârii Parlamentului nr. 179 din 12.07.2013 privind numirea în funcție a membrilor Plenului Consiliului Concurenței, precum și Hotărârii Parlamentului nr. 220 din 27.09.2013 privind numirea în funcție a unui membru al Plenului Consiliului Concurenței,

analizând raportul de investigație asupra cazului inițiat prin Dispoziția Consiliului Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței¹ (în continuare ANPC) nr. 47 din 13.10.2010, observațiile făcute de părți asupra raportului de investigație și materialele acumulate în cadrul investigației,

A CONSTATAT:

La data de 28.09.2010 în adresa ANPC a parvenit plângerea „StarNet” S.R.L. nr. 04-02/1254 cu privire la presupusele acțiuni anticoncurențiale ale „Moldtelecom” S.A. prin practicarea unor prețuri monopoliste joase la lansarea pachetului MaxDSL pico pe piața serviciilor de acces la Internet din Republica Moldova.

Consiliul Administrativ al ANPC, prin Dispoziția nr. 47 din 13.10.2010, a inițiat investigația referitor la semnele încălcării prevederilor art. 6 din Legea nr. 1103-XIV din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței de către „Moldtelecom” S.A.

¹ Conform art. 93 alin. (2) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, succesor de drepturi al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței este Consiliul Concurenței.

I. Părțile implicate

„Moldtelecom” S.A. - IDNO 1002600048836, este operatorul național și cea mai mare companie de telecomunicații din Republica Moldova, a cărui fondator și unic acționar este statul. În prezent întreprinderea prestează o gamă largă de servicii de telecomunicații: telefonie fixă, telefonie mobilă, Internet, transport de date, televiziune digitală ș.a.

„StarNet” S.R.L. - IDNO 1003600083670, în perioada examinată a fost unul dintre cei mai mari operatori în domeniul telecomunicațiilor din Republica Moldova, prestând servicii de Internet, telefonie fixă NGN, televiziune digitală, servicii Data Centru, servicii IP tranzit pentru alți operatori, soluții licențiate de protecție a calculatoarelor ș.a.

Prin Decizia Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 48 din 20.03.2014 a fost aprobată cesionarea către „StarNet Soluții” S.R.L. (IDNO 1013600032967) a licențelor de utilizare a resurselor de numerotare și a deciziei de atribuire a blocurilor de numere deținute de către „StarNet” S.R.L.

II. Piața relevantă: piața relevantă a produsului și piața geografică relevantă

Piața relevantă a produsului

Conform art. 4 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 piața relevantă a produsului cuprinde toate produsele considerate de consumatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice, funcționale și a prețului.

Potrivit plângerii „StarNet” S.R.L., presupusa încălcare din partea „Moldtelecom” S.A. a avut loc pe piața serviciilor de acces la Internet.

Conform *Raportului privind activitatea ANRCETI și evoluția piețelor de comunicații electronice în anul 2009*, piața serviciilor de acces la Internet și transmisiuni date cuprindea serviciile de acces la Internet la puncte fixe și la puncte mobile. Serviciile de acces la Internet la puncte fixe erau prestate prin intermediul a 2 tipuri de tehnologii: DialUp, care cuprindea 8,14% din piața accesului la Internet la puncte fixe, și în bandă largă, cu 91,86% din piață. Pentru a asigura prestarea serviciilor de acces la Internet la puncte fixe în bandă largă operatorii utilizau următoarele tehnologii: ADSL, FTTBN/LAN, Cablu TV și WLL. Planul tarifar MaxDSL pico presupune accesul persoanelor fizice la Internet prin intermediul tehnologiei ADSL.

Totodată, este important de menționat că, la data lansării pachetului MaxDSL pico, viteza de acces maximal disponibilă caracteristică planului tarifar era de 64 kbps

pentru accesul la resursele Internet și de 256 kbps (128 kbps în cazul MaxDSL pico limited) pentru accesul la resurse MD-IX (Moldova Internet Exchange). Cu toate acestea, viteza de acces de facto a abonatului se stabilea în funcție de parametrii tehnici ai liniei telefonice. Conform informațiilor plasate pe pagina electronică a întreprinderii „Moldtelecom” S.A., începând cu 13.11.2009 a fost majorată viteza de acces la Internet pentru abonații Internet MaxDSL, inclusiv pentru planul tarifar MaxDSL pico a avut loc o creștere a vitezei maxime până la 512/512 kbps (atât la resursele Internet, cât și la resursele MD-IX). Ulterior, începând cu 01.12.2011, viteza de acces la Internet pentru abonații MaxDSL pico a fost majorată până la 1/1 Mbps.

În vederea aprecierii faptului dacă concurenții „Moldtelecom” S.A. au prestat în perioada 2009-2010 servicii de acces la Internet în bandă largă cu amănuntul în condiții similare cu planul tarifar MaxDSL pico, Consiliul Concurenței a solicitat principalilor concurenți – „StarNet” S.R.L. și „Arax-Impex” S.R.L., prin scrisorile nr. APD-06/94-349 și respectiv nr. APD-06/93-350 din 21.03.2014, copiile ordinelor de lansare a pachetelor propuse clienților în perioada 2009-2010.

Din datele prezentate de către întreprinderi, Consiliul Concurenței a constatat că cel mai mic pachet oferit de către „Arax Impex” S.R.L., cu o viteză de 1/1 Mbts/sec (dublu față de viteza MaxDSL pico pentru anul 2010), costa 180 de lei, mai apoi fiind redus până la 148 de lei (100 lei abonamentul propriu zis + 48 lei suplimentar pentru аренда buclei locale). La compararea pachetului MaxDSL pico cu alte pachete ADSL oferite persoanelor fizice de către același operator - „Moldtelecom” S.A., prezentate prin scrisoarea nr. 01-10-03/6091 din 23.06.2014, se constată că cel mai apropiat ca preț la sfârșitul anului 2009 era planul tarifar MaxDSL nano – 120 lei/lună. Acest pachet presupunea aceeași viteză de acces către resursele MD-IX ca și MaxDSL pico – 512/512 kbps, însă către resursele externe viteza era de 4 ori mai mare pentru download și de 2 ori mai mare pentru upload (2/1 Mbps).

Prin urmare, din informațiile deținute de Consiliul Concurenței, în anul 2009 pe piața accesului cu amănuntul la Internet în puncte fixe nu exista un plan tarifar comparabil ca preț și ca viteză de acces cu pachetul MaxDSL pico, pachetul dat fiind cea mai ieftină alternativă oferită pe piață, în același timp fiind caracterizată și prin cei mai mici parametri de viteză.

Astfel, reieșind din cele expuse mai sus, se constată că pachetul MaxDSL pico nu era substituibil cu alte pachete disponibile pe piață la momentul lansării acestuia din punct de vedere al funcționalității (vitezei de acces) și a prețului. Prin urmare, presupusa acțiune anticoncurențială a „Moldtelecom” S.A. a avut loc pe *pieța prestării serviciilor de acces la Internet de mică viteză la puncte fixe prin tehnologia ADSL cu amănuntul*.

În același timp, prin scrisoarea nr. 01-DREA/172 din 21.02.2012 ANRCETI a comunicat că „Moldtelecom” S.A. reprezintă un furnizor integrat pe verticală, care deține controlul resurselor esențiale pentru prestarea cu amănuntul a serviciilor de acces în bandă largă și este cel mai semnificativ furnizor pe această piață cu amănuntul. Astfel, în vederea determinării faptului dacă activitatea „Moldtelecom” S.A. pe piața în amonte afectează activitatea concurenților săi pe piața cu amănuntul, este necesară examinarea pieței de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix. Prin Hotărârea Consiliul de Administrație al ANRCETI nr. 9 din 18.03.2010 a fost identificată piața relevantă *pieța accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix*, care cuprinde serviciul de acces la bucla/subbucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice din cupru (inclusiv acces total sau partajat la bucla/subbucla locală) pe teritoriul Republicii Moldova.

Astfel, având în vedere cele expuse mai sus, în sensul prezentei investigații se definesc două piețe relevante ale produsului:

1. *Piața prestării serviciilor de acces cu amănuntul la Internet de mică viteză la puncte fixe prin tehnologia ADSL.*

2. *Piața prestării serviciilor de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix.*

Piața geografică relevantă

Conform art. 4 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 piața geografică relevantă este zona în care întreprinderile sunt implicate în oferta sau cererea de pe piața relevantă a produsului.

Prin urmare, în cadrul investigației au fost luate în considerare atât zona unde „Moldtelecom” S.A. prestează consumatorilor finali servicii de acces la Internet de mică viteză în bandă largă prin tehnologia ADSL cu amănuntul, cât și zona unde „Moldtelecom” S.A. prestează servicii de acces la infrastructură concurenților săi de pe piața în aval.

Întrucât rețeaua de telefonie fixă deținută de „Moldtelecom” S.A., prin care erau prestate serviciile de acces la Internet în bandă largă prin tehnologia ADSL și serviciile de acces cu ridicata la infrastructura asociată și bucla locală, avea acoperire națională la data depunerii plângerii, piața geografică relevantă se definește ca *teritoriul Republicii Moldova.*

Prin urmare, în sensul cazului investigat, se definesc următoarele piețe relevante:

1. Piața prestării serviciilor de acces cu amănuntul la Internet de mică viteză la puncte fixe prin tehnologia ADSL pe teritoriul Republicii Moldova.

2. Piața prestării serviciilor de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix pe teritoriul Republicii Moldova.

Poziția dominantă

Potrivit art. 93 alin. (5) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012 *plângerile și cauzele ale căror proceduri de examinare de către Agenția Națională pentru Protecția Concurenței nu s-au încheiat până la data intrării în vigoare a prezentei legi se examinează conform normelor de procedură prevăzute de prezenta lege și normelor materiale, inclusiv celor privind răspunderea pentru încălcarea legislației concurențiale, prevăzute de legea în vigoare la data comiterii încălcării.*

În conformitate cu art. 2 din Legea nr. 1103 din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței, care era în vigoare la data lansării pachetului MaxDSL pico, situația dominantă pe piață este *situația exclusivă a agentului economic pe piața de mărfuri, care îi dă acestuia, singur sau împreună cu alți agenți economici, posibilitatea de a exercita influență decisivă asupra condițiilor generale de circulație a mărfii pe piața respectivă sau de a împiedica accesul pe piață unor alți agenți economici. Nu poate fi recunoscută dominantă situația agentului economic a cărui cotă pe piața unei anumite mărfi nu depășește 35 la sută.*

În anul 2009 „Moldtelecom” S.A. era singurul operator de telecomunicații care deținea o rețea de telefonie fixă cu acoperire națională, astfel fiind și singurul gestionar al infrastructurii de rețea naționale necesare prestării serviciilor de acces la Internet în bandă largă. Consiliului de Administrație al ANRCETI, prin Hotărârea nr. 30 din 28.09.2010, a stabilit „Moldtelecom” S.A. drept furnizor cu putere semnificativă pe piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix, iar prin Hotărârea nr. 05 din 28.03.2011 întreprinderii „Moldtelecom” S.A. i-au fost impuse obligații speciale preventive în legătură cu puterea sa semnificativă pe piața sus menționată.

Astfel, reieșind din cele expuse mai sus, se constată că „Moldtelecom” S.A. se afla în situație dominantă pe piața prestării serviciilor de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix pe teritoriul Republicii Moldova în perioada examinată.

Totodată, potrivit *Raportului privind activitatea ANRCETI și evoluția piețelor de comunicații electronice în anul 2009*, cota „Moldtelecom” S.A. pe piața accesului la Internet și transmisiuni date în funcție de cifra de afaceri a constituit 69%,

întreprinderii „StarNet” S.R.L. îi reveneau 9,4% din piață, „Orange Moldova” S.A. (succesorul „Telemedia Group” S.A.) deținea 5,5%, iar restul companiilor cuprindeau cumulativ 16,1%.

În funcție de numărul de utilizatori, în anul 2009 cea mai mare cotă pe piața accesului la Internet în bandă largă a fost deținută de asemenea de „Moldtelecom” S.A. – 71,5%, iar întreprinderii „StarNet” S.R.L. îi reveneau 15,5% din piață, „Orange Moldova” S.A. deținea 1,00%, „Sun Communications” S.R.L. – 4,4%, restul 7,6% din numărul total de utilizatori erau abonații celorlalți operatori.

Totuși, Consiliul Concurenței nu dispune de informații despre cotele deținute de către „Moldtelecom” S.A. pe piața prestării serviciilor de acces la Internet de mică viteză la puncte fixe prin tehnologia ADSL cu amănuntul pe teritoriul Republicii Moldova la momentul lansării pachetului MaxDSL pico, întrucât aceste date nu sunt publicate în rapoartele ANRCETI și nu au putut fi obținute în volum deplin de la întreprinderi din cauza expirării termenului de păstrare a informației. Astfel, situația dominantă a întreprinderii „Moldtelecom” S.A. pe piața prestării serviciilor de acces la Internet de mică viteză la puncte fixe prin tehnologia ADSL cu amănuntul pe teritoriul Republicii Moldova în anul 2009, când a fost lansat planul tarifar MaxDSL pico, nu poate fi stabilită.

III. Acte și fapte constatate

În plângerea nr. 04-02/1254 din 28.09.2010 „StarNet” S.R.L. a comunicat că „Moldtelecom” S.A., prin lansarea pachetului MaxDSL pico cu plata abonamentului lunar în sumă de 80 de lei, face abuz de situația sa dominantă prin stabilirea unor prețuri monopoliste joase pe piața serviciilor de acces la Internet din Republica Moldova. În baza plângerii sus menționate, prin Dispoziția Consiliului Administrativ al ANPC nr. 47 din 13.10.2010, a fost inițiată acțiunea referitor la semnele încălcării prevederilor art. 6 din Legea nr. 1103-XIV din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței privind aplicarea unor tarife sub nivelul minim al costului pentru pachetul MaxDSL pico și subvenționarea încrucișată a serviciilor de către „Moldtelecom” S.A.

Pachetul MaxDSL pico a fost lansat la data de 17.08.2009 prin ordinul „Moldtelecom” S.A. nr. 348, prezentat ca anexă la scrisoarea „Moldtelecom” S.A. nr. 01-10-03/3156 din 02.04.2014. Potrivit ordinului, acest plan tarifar a fost lansat în scopul sporirii gradului de atractivitate a ofertelor MaxDSL, stimulării vânzărilor și atragerii noilor clienți. În dependență de regiune, planul tarifar MaxDSL pico a fost oferit sub 2 forme: *MaxDSL pico*, disponibil doar pentru regiunile cu capacități de acces sporite – or. Chișinău, centrele raionale și localitățile rurale conectate la rețeaua de transport date prin link-uri FE/GE (100/1000Mbps), și *MaxDSL pico limited*,

disponibil pentru localitățile care sunt conectate la rețeaua de transport date prin link-uri E1 (suburbiile mun. Chișinău și localitățile rurale). Serviciile urmau să fie prestate la un abonament lunar de 80 de lei, inclusiv TVA, în baza tehnologiei ADSL (SSG/ISG) persoanelor fizice. La data lansării pachetului, viteza de acces maximal disponibilă caracteristică planului tarifar era de 64 kbps pentru accesul la resursele Internet și de 256 kbps (128 kbps în cazul MaxDSL pico limited) pentru accesul la resurse MD-IX (Moldova Internet Exchange). Cu toate acestea, viteza de acces de facto a abonatului se stabilea în funcție de parametrii tehnici ai liniei telefonice.

La data de 21.06.2013, prin ordinul „Moldtelecom” S.A. nr. 488, planul tarifar MaxDSL pico a fost redenumit în MaxDSL 90, respectiv plata abonamentului lunar a fost majorată de la 80 la 90 de lei.

Prin ordinul nr. 242 din 24.03.2014 pachetul MaxDSL 90 a fost redenumit în MaxDSL 95, cu majorarea plății lunare de la 90 la 95 lei pentru toți abonații.

De asemenea, conform informațiilor plasate pe pagina electronică a întreprinderii „Moldtelecom” S.A, începând cu 13.11.2009 a fost majorată viteza de acces la Internet pentru abonații Internet MaxDSL, inclusiv pentru planul tarifar MaxDSL pico a avut loc o creștere a vitezei maxime până la 512/512 kbps (atât la resursele Internet cât și la resursele MD-IX). Ulterior, începând cu 01.12.2011, viteza de acces la Internet pentru abonații MaxDSL pico a fost majorată până la 1/1 Mbps.

În vederea confirmării sau infirmării faptului că „Moldtelecom” S.A. a practicat prețuri de ruinare prin lansarea planului tarifar MaxDSL pico, ANPC, prin scrisoarea nr. APD-13/466-1610 din 17.11.2010, a solicitat reclamatului să prezinte descifrarea tarifului în valoare de 80 de lei aplicat pentru acest pachet. Prin scrisoarea nr. 01-04-11/106 din 05.01.2011 „Moldtelecom” S.A. a comunicat că nu a aplicat tarife sub nivelul minim al costului pentru pachetul MaxDSL pico și a prezentat *Algoritmul de Calcul al Tarifelor pentru Serviciile MaxDSL și MaxFiber pentru 9 luni 2009 și Determinarea cheltuielilor perioadei de gestiune aferente serviciului MaxDSL și MaxFiber*, elaborate în baza *Metodologiei de calcul a tarifelor pentru serviciile de telecomunicații și informatică*, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 323 din 18.03.2002. Potrivit calculelor prezentate de către „Moldtelecom” S.A., costul fix a unui pachet MaxDSL și MaxFiber a constituit [...] lei/lună, cheltuielile perioadei de gestiune pentru un pachet - [...] lei/lună, iar costul variabil - [...] lei/lună. Prin urmare, costul total al unui pachet MaxDSL pico a constituit [...] lei/lună. Astfel, se constată că la prețul pachetului de 80 de lei operatorul obținea un profit de [...] ($80\text{ lei/lună} \cdot 100\% / 120\% = 66,66\text{ lei/lună venit fără TVA}$; $66,66 - [\dots] = [\dots]\text{ lei/lună profit}$). În acest caz profitabilitatea planului tarifar este de [...] % ($[\dots]\text{ lei} / 80\text{ lei} \cdot 100\%$).

Este important de specificat faptul că la calculul costului unitar al pachetului MaxDSL pico costul accesului partajat la bucla locală a fost identic cu tariful practicat de către „Moldtelecom” S.A. pentru acest serviciu pentru furnizorii alternativi – 40 de lei. Prin urmare, „Moldtelecom” S.A. a realizat calculul de cost al pachetului luând în considerare costul accesului la infrastructură de parcă acesta ar fi fost procurat de la un furnizor străin, ceea ce exclude posibilitatea aplicării unei practici de micșorare a marjei prin intermediul lansării pachetului MaxDSL pico.

Prin scrisoarea nr. APD-12/354-1350 din 21.09.2011 ANPC a solicitat ANRCETI să își expună poziția referitor la calculele cu privire la descifrarea tarifului prezentate de către „Moldtelecom” S.A. prin scrisoarea nr. 01-04-11/106 din 05.01.2011.

În scrisoarea nr. 01-DREA/172 din 21.02.2012 ANRCETI a comunicat că „Moldtelecom” S.A. reprezintă un furnizor integrat pe verticală, care deține controlul resurselor esențiale pentru activitatea cu amănuntul pe piața serviciilor de acces la Internet în bandă largă și este cel mai semnificativ furnizor pe această piață cu amănuntul. În acest context, ANRCETI a accentuat importanța efectuării testului concurentului la fel de eficient pentru a identifica dacă a avut loc un abuz de poziție dominantă din partea „Moldtelecom” S.A. Acest test constă în cercetarea faptului dacă un furnizor ipotetic, care prestează servicii de acces la Internet în bandă largă prin ADSL și are aceeași structură a costurilor ca și „Moldtelecom” S.A. (cu condiția că resursele interne ale „Moldtelecom” S.A. să fie utilizate astfel, de parcă ar fi achiziționate de la o companie separată), ar putea să activeze în mod profitabil pe piața cu amănuntul.

Potrivit ANRCETI, înainte de a face testul concurentului la fel de eficient, este necesar să se identifice dacă oferta dată va fi luată ca o activitate aparte (ceea ce ar presupune raportarea costurilor specifice acestui pachet la tariful cu amănuntul) sau ca parte componentă a activității cu amănuntul de prestare a serviciilor în bandă largă (în acest caz costurile totale ale activității de acces la Internet în bandă largă pentru persoane fizice ar urma să fie raportate la veniturile generate de aceste servicii). În viziunea ANRCETI, examinarea planului tarifar MaxDSL pico drept o activitate distinctă și analiza competitivității sub acest aspect este potrivită în cazurile când există o segmentare anumită a pieței, iar tarifele de ruinare aplicate pe anumite segmente ale pieței pot produce excluderea concurenților îngust specializați. Piața serviciilor de acces la Internet în bandă largă în 2009 nu era caracterizată prin astfel de specializări înguste pe segmente de piață. Astfel, majoritatea concurenților aveau oferte corespondente pentru majoritatea segmentelor de piață pentru sectorul rezidențial. Din aceste considerente ANRCETI consideră oportun să fie examinate

toate serviciile prestate de „Moldtelecom” S.A. prin ADSL persoanelor fizice prin prisma profitabilității activității date cu ajutorul testului concurentului egal de eficient.

ANRCETI a analizat costurile prezentate de „Moldtelecom” S.A. prin scrisoarea nr. 01-04-11/106 din 05.01.2011 și a comunicat ANPC că nu este de acord cu raționamentele „Moldtelecom” S.A. pe o serie de puncte și, drept urmare, consideră că rezultatul final obținut de „Moldtelecom” S.A. nu reflectă costul economic al serviciilor date. ANRCETI a comunicat că, din experiența sa, repartizarea consumului și cheltuielilor pe tipuri de activități conform tabelului și procedurilor interne al „Moldtelecom” S.A. permit o repartizare sumară a costurilor, și există îndoieli cu privire la faptul dacă costurile indirecte și comune au fost obiectiv alocate între această activitate și activitățile tradiționale ale întreprinderii. Spre exemplu, eforturile administrative ale „Moldtelecom” S.A. pentru gestionarea producerii, promovării și operării serviciului Internet au reprezentat în anul 2009 [...] % din efortul administrativ al întreprinderii (raportul costurilor administrative și generale ale „Moldtelecom” S.A. atribuite activității Internet la total costuri generale și administrative ale întreprinderii). În opinia ANRCETI un furnizor egal de eficient de talia „Moldtelecom” S.A. nu ar reuși să gestioneze activitățile date cu asemenea cheltuieli. Totodată, raportul dintre cheltuielile comerciale ale unității Internet la consumurile de producere este de [...] %, față de raportul similar de [...] % a cheltuielilor comerciale ale telefoniei fixe locale. Mărima cheltuielilor comerciale ale unității Internet denotă că sunt alocate doar cheltuielile comerciale directe ale activității Internet, iar cheltuielile comerciale indirecte (împărțite cu alte activități tradiționale) sunt în mare parte alocate activităților tradiționale.

Ținând cont de obiecțiile prezentate de către ANRCETI prin scrisoarea nr. 01-DREA/172 din 21.02.2012, a apărut necesitatea verificării anumitor poziții din calculul tarifului prezentat de către „Moldtelecom” S.A. Astfel, prin scrisoarea nr. APD-12/39-134 din 01.03.2013 adresată „Moldtelecom” S.A., Consiliul Concurenței a solicitat prezentarea cheltuielilor legate de pachetul MaxDSL pico (lunar pentru un pachet): uzura utilajului, salarizarea, reclama, accesul la resursele Internet ș.a. Prin scrisoarea nr. 01-10-02/2197 din 19.03.2013 „Moldtelecom” S.A. a comunicat că nu este posibil de prezentat cheltuielile pentru pachetul MaxDSL pico pe articole deoarece evidența cheltuielilor pentru serviciul MaxDSL/Max Fiber se efectuează pentru întreg serviciul, dar nu pentru fiecare pachet separat. Astfel, din cauza lipsei unei contabilizări separate a cheltuielilor, verificarea cu precizie a suspiciunilor ANRCETI enumerate mai sus nu este posibilă.

Astfel, se constată că, deși în perioada când a avut loc lansarea pachetului MaxDSL pico „Moldtelecom” S.A. nu ducea o contabilitate separată a cheltuielilor,

conform calculului prezentat Consiliului Concurenței și explicațiilor ulterioare pe marginea acestuia, „Moldtelecom” S.A. nu a înregistrat pierderi în urma practicării pachetului MaxDSL pico, veniturile medii obținute fiind mai mari decât costurile medii totale suportate.

Totodată, Consiliul Concurenței a cercetat posibilitatea aplicării de către „Moldtelecom” S.A. a practicii de micșorare a marjei (margin squeeze) la prestarea serviciului de acces partajat la bucla locală operatorilor alternativi.

Bucula locală reprezintă circuitul fizic cu conductor dublu torsadat metalic care conectează punctul terminal al rețelei de la locuința abonatului cu repartitorul principal sau o facilitate echivalentă în rețeaua de telefonie publică fixă.

Conform Programului de dezvoltare a accesului la Internet în bandă largă pe anii 2010-2013, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1077 din 17.11.2010, *pe parcursul anului 2009 numărul utilizatorilor conectați la Internet prin intermediul tehnologiei ADSL a constituit 76% din numărul total de conectări în bandă largă. Cota sporită de conectări la Internet prin intermediul xDSL este condiționată de limitarea de către S.A. „Moldtelecom” a accesului furnizorilor alternativi la infrastructura asociată, bucla locală și rețeaua magistrală. Ca rezultat, creșterea numărului de abonați la serviciile de acces în bandă largă la Internet în baza tehnologiei xDSL, în mare măsură, este determinată de un singur furnizor – S.A. „Moldtelecom”. Această situație se explică și prin creșterea cererii pentru serviciile în bandă largă în localitățile rurale, unde furnizorul nu are concurenți.*

Din informațiile prezentate de „Moldtelecom” S.A. în scrisoarea nr. 01-10-03/3156 din 02.04.2014, se constată că în perioada 2008-2009 tariful pentru accesul partajat la bucla locală constituia 48 de lei, inclusiv TVA, aprobat prin ordinul „Moldtelecom” S.A. nr. 148 din 13.05.2004. La momentul aprobării tarifului costul lunar al acestui serviciu era de [...] lei (menționat de către reclamant în scrisoarea nr. 01-10-02/2197 din 19.03.2013), pentru ca mai apoi în calculul de cost (Tabelul 1) să fie indicată suma de [...] lei. La prestarea serviciilor de acces partajat la bucla locală „Moldtelecom” S.A. a înregistrat o rată a profitabilității de [...], respectiv un profit de [...] lei pentru fiecare unitate închiriată. În același timp, „Moldtelecom” S.A. a comunicat că acest tarif nu a fost aprobat de ANRTI (în prezent ANRCETI), dar nici nu au parvenit nici un comentariu la capitolul respectiv.

Prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 56 din 26.09.2013 cu privire la impunerea obligațiilor speciale preventive „Moldtelecom” S.A. în legătură cu puterea sa semnificativă pe piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea în punct fix, prețul lunar maximal, fără TVA, pentru accesul partajat la bucla

locală de cupru este de 35 de lei. În același timp, prețul de 35 de lei (fără TVA) pentru plata lunară pentru acces partajat la bucla locală este menționat în Anexa 3 a Ofertei de referință pentru acces publicată pe adresa electronică a reclamatului.² În legătură cu acest fapt, prin scrisoarea nr. 01-10-03/609 din 23.06.2014, „Moldtelecom” S.A. a comunicat că tariful pentru accesul partajat la bucla locală a fost modificat și aprobat în mărime de 35 de lei prin ordinul nr. 409 din 30.06.2011, după impunerea obligațiilor speciale preventive pentru „Moldtelecom” S.A. în legătură cu puterea sa semnificativă pe piața accesului la infrastructura de rețea la un punct fix.

Din tabelul 1 se observă că în anul 2009 „Moldtelecom” S.A. a oferit [...] unități de buclă locală partajată, obținând un venit de [...] mii lei, iar în 2010 au fost oferite [...] unități de buclă locală partajată cu un venit de [...] mii lei.

Tabelul 1

Serviciul de acces partajat la bucla locală în 2009-2010 oferit de „Moldtelecom” SA

Nr.	Denumirea întreprinderii	Cantitatea buclei locale partajate		Venitul obținut, mii lei (incl.TVA)	
		2009	2010	2009	2010
1.	StarNet	[...]	[...]		
2.	Orange	[...]	[...]		
3.	Alit	[...]	[...]		
4.	Arax	[...]	[...]		
5.	Sun Communications	[...]	[...]		
6.	Nordlinks	[...]	[...]		
	Total	[...]	[...]	[...]	[...]

Sursa: Anexa la scrisoarea „Moldtelecom” S.A. nr. 01-10-02/2197 din 19.03.2013

De asemenea, potrivit Raportului ANRCETI cu privire la analiza pieței cu ridicata în bandă largă la data de 24.09.2010, piața de acces cu ridicata la bucla locală este în proporție de 95% self-supply (95% din cantitatea de buclă locală era folosită de însuși „Moldtelecom” S.A.). Astfel, cantitatea de buclă locală partajată operatorilor alternativi este nesemnificativă în raport cu autofurnizările „Moldtelecom” S.A. Totuși, din datele prezentate în tabelul 1 se constată că cea mai mare cantitate de buclă locală a fost închiriată de către „StarNet” S.R.L. – 2614 unități în anul 2009 și 1739 unități în anul 2010.

Prin scrisoarea nr. SN14/456 din 07.07.2014 „StarNet” S.R.L. a comunicat că accesul la bucla locală de cupru este necesar doar pentru deservirea abonaților prin intermediul tehnologiei ADSL. Din Tabelul 2 se observă că „StarNet” S.R.L. în

²http://www.moldtelecom.md/common/documents/OFERTA%20DE%20REFERIN%C5%A2%C4%82%20PENTRU%20ACCES-2014_0.pdf

perioada 2009-2010 presta servicii clienților săi în proporție de 91-93% prin tehnologia FTTx, tehnologie care nu presupune necesitatea accesului la bucla locală.

Tabelul 2

Numărul de utilizatori deserviți de „StarNet” S.R.L. în dependență de tehnologia utilizată:

Nr.	Tipul tehnologiei	2009	Cota, %	2010	Cota, %
1.	ADSL	[...]	[...]	[...]	[...]
2.	FTTx	[...]	[...]	[...]	[...]
3.	Wi Fi	[...]	[...]	[...]	[...]
	Total	[...]	[...]	[...]	[...]

Sursa: Elaborat în baza informațiilor prezentate prin scrisoarea „StarNet” SRL nr. SN14/456 din 07.07.2014

Astfel, în 2009-2010 „StarNet” S.R.L. depindea în măsură de [...] % de serviciile cu ridicata de acces partajat la bucla locală prestate de „Moldtelecom” S.A. De aici rezultă că un posibil abuz prin micșorarea marjei din partea „Moldtelecom” S.A. nu ar fi afectat în mare măsură activitatea „StarNet” S.R.L., respectiv nu ar fi fost posibilă excluderea concurentului de pe piață.

De asemenea, analizând informațiile prezentate în tabelele 1 și 2, se observă că în anul 2009 „StarNet” S.R.L. a închiriat [...] unități de buclă locală de la „Moldtelecom” S.A., deservind numai [...] abonați prin intermediul tehnologiei ADSL. În anul 2010 cantitatea de buclă închiriată de „StarNet” S.R.L. a constituit numai [...] de unități, pe când numărul abonaților deserviți prin ADSL a crescut până la [...] abonați. Astfel, se constată că în anul 2010 „StarNet” S.R.L. și-a redus dependența de serviciile de acces la infrastructură prestate de către „Moldtelecom” S.A., dat fiind faptul că aproape jumătate din abonații deserviți prin intermediul tehnologiei ADSL erau conectați la rețea prin infrastructura proprie construită de operator.

Totodată, conform rapoartelor ANRCETI, în anul 2010 ponderea conexiunilor la Internet în bandă largă în baza tehnologiei FTTx a crescut cu 14,7% și a constituit 34,2% din volumul total de conexiuni, iar cea a conexiunilor ADSL a scăzut cu 13,3% și a alcătuit 62,4%. Creșterea ponderii conexiunilor FTTx se explică prin expansiunea acestor tipuri de rețele în zonele urbane dens populate, mai ales în mun. Chișinău. În același timp, tehnologia ADSL are un potențial mare de extindere în zonele rurale și cele urbane cu o densitate redusă, unde rețelele optice active nu pot să asigure economii comparabile de scară și densitate, iar infrastructura telefonică tradițională poate fi utilizată mai eficient. Tendința enunțată mai sus s-a păstrat și în anul 2011 – conectările prin FTTx au constituit 39,7%, iar prin ADSL – 55,4%.

În vederea evaluării dacă concurenții „Moldtelecom” S.A. au prestat în perioada 2009-2010 servicii de acces la Internet în bandă largă cu amănuntul în condiții

similare cu planul tarifar MaxDSL pico, Consiliul Concurenței a solicitat principalilor concurenți – „StarNet” S.R.L. și „Arax-Impex” S.R.L., prin scrisorile nr. APD-06/94-349 și respectiv nr. APD-06/93-350 din 21.03.2014, copiile ordinelor de lansare a pachetelor propuse clienților în perioada 2009-2010, cu specificarea tehnologiei de transmitere a datelor utilizată, parametrilor și condițiilor contractuale propuse. Totuși, din cauza expirării termenului de păstrare a informațiilor (conform art. 20 alin. (3) lit. c) din Legea comunicațiilor electronice nr. 241 din 15.11.2007 informațiile ce țin de rețeaua Internet vor fi păstrate pe o perioadă de 6 luni și prezentate organelor împuternicite potrivit legii, iar ordinele de lansare/modificare a ofertelor nu cad sub incidența documentelor de strictă evidență), nu a fost posibilă o analiză comparativă complexă a pachetului MaxDSL pico cu ofertele celorlalți operatori pe piață în perioada supusă examinării.

Astfel, prin scrisoarea nr. SNr1/364 din 29.05.2014 „StarNet” S.R.L. a comunicat că nu deține informația cu privire la oferta de prestare a serviciilor Internet în perioada 2009-2010.

Din datele de care dispune, Consiliul Concurenței a constatat că prin ordinul intern „Arax Impex” S.R.L. nr. 20/IF din 28.04.2010 cu privire la modificarea prețului la pachetele acces Internet pentru persoane fizice (prezentat prin scrisoarea nr. 1 din 02.04.2014), au fost micșorate prețurile pentru o serie de pachete de bază pentru acces la Internet prin ADSL - Unlimited (fără limită de trafic). Astfel, cel mai mic pachet, cu o viteză de 1/1 Mbts/sec (dublu față de viteza MaxDSL pico pentru anul 2010), costa 180 de lei, mai apoi fiind redus până la 148 de lei (100 lei abonamentul propriu zis + 48 lei suplimentar pentru аренда buclei locale).

La compararea pachetului MaxDSL pico cu alte pachete ADSL oferite persoanelor fizice de către același operator - „Moldtelecom” S.A., prezentate prin scrisoarea nr. 01-10-03/6091 din 23.06.2014, se constată că cel mai apropiat ca preț la sfârșitul anului 2009 era planul tarifar MaxDSL nano – 120 lei/lună. Acest pachet presupunea aceeași viteză de acces către resursele MD-IX ca și MaxDSL pico – 512/512 kbps, însă către resursele externe viteza era de 4 ori mai mare pentru download și de 2 ori mai mare pentru upload (2/1 Mbps).

Prin urmare, din informațiile deținute de Consiliul Concurenței, în anul 2009 pe piața accesului cu amănuntul la Internet în puncte fixe nu exista un plan tarifar comparabil ca preț și ca viteză de acces cu pachetul MaxDSL pico, pachetul dat fiind cea mai ieftină alternativă oferită pe piață, în același timp fiind caracterizată și prin cei mai mici parametri de viteză.

Un aspect important și esențial care urmează a fi analizat este faptul dacă

acțiunile „Moldtelecom” S.A. au afectat concurența sau au fost lezate interesele consumatorilor. În această ordine de idei se constată următoarele.

Prin scrisorile nr. 01-10-02/2197 din 19.03.2013 și nr. 01-10-03/3156 din 02.04.2014 „Moldtelecom” S.A. a prezentat evoluția numărului de abonați la pachetul MaxDSL pico pe parcursul perioadei examinate:

Tabelul 3

Dinamica numărului de abonați la pachetul MaxDSL pico în 2009-2013

Nr.	Indicatori	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Numărul de abonați la sfârșitul anului	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2.	Numărul de abonați noi conectați pe parcursul anului		[...]	[...]	[...]	[...]
3.	Numărul de abonați plecați pe parcursul anului		[...]	[...]	[...]	[...]
4.	Numărul total de abonați prin tehnologia ADSL în Republica Moldova	141 508	167 775	140 964	203 000	207 700
5.	Pondere abonaților la planul tarifar MaxDSL pico în total abonați prin ADSL în Republica Moldova	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
6.	Numărul total de abonați în bandă largă în Republica Moldova	186 973	269 067	355 099	417 200	467 100
7.	Pondere abonaților la planul tarifar MaxDSL pico în total abonați în bandă largă în Republica Moldova	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

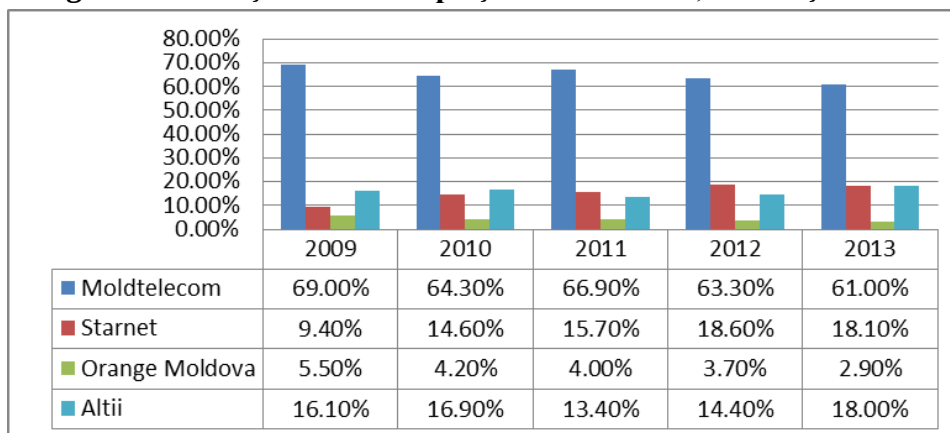
Sursa: Elaborat în baza scrisorilor „Moldtelecom” S.A. nr. 01-10-02/2197 din 19.03.2013 și nr. 01-10-03/3156 din 02.04.2014 și rapoartelor ANRCETI

Din datele prezentate în Tabelul 3 se observă că în perioada supusă examinării numărul abonaților la planul tarifar MaxDSL pico a variat între [...] și [...] abonați, fiind într-o descreștere constantă începând cu anul 2011. Examinând raportul dintre numărul de abonați MaxDSL pico și numărul total de abonați pe piața serviciilor de acces la Internet se constată că acest plan tarifar a ocupat nu mai mult de [...] % din numărul total de abonați pe piața serviciilor de accesul la Internet prin tehnologia ADSL și nu mai mult de [...] % din numărul de abonați care beneficiază de servicii de acces la Internet în bandă largă. Prin urmare, ținând cont de cota scăzută de piață în funcție de numărul de abonați, se constată că planul tarifar MaxDSL pico oferit de către „Moldtelecom” S.A. nu ar fi putut să influențeze în mod semnificativ mediul concurențial.

Totodată, în vederea aprecierii efectului practicării de către „Moldtelecom” S.A. a planului tarifar MaxDSL pico, este necesar să examinăm evoluția cotelor operatorilor pe piața relevantă. Totuși, ținând cont de faptul că Consiliul Concurenței nu deține informații despre evoluția cotelor deținute de către întreprinderi pe piața prestării serviciilor de acces la Internet de mică viteză la puncte fixe prin tehnologia ADSL cu amănuntul pe teritoriul Republicii Moldova, a fost examinată evoluția cotelor de piață în perioada 2009-2013 pe piața serviciilor de acces la Internet, care este o piață mai largă decât piața relevantă.

Potrivit raportului anual al ANRCETI, în anul 2009 pe piața serviciilor de acces la Internet și transmisiuni date au activat 50 de furnizori. Din figura de mai jos se observă că, conform situației din 31.12.2009, cele mai mari cote de piață **în funcție de cifra de afaceri** au fost deținute de „Moldtelecom” S.A. – 69%, „StarNet” S.R.L. – 9,4% și „Orange Moldova” S.A. – 5,5%.

Figura 1. Evoluția cotelor de piață a furnizorilor, în funcție de cifra de afaceri

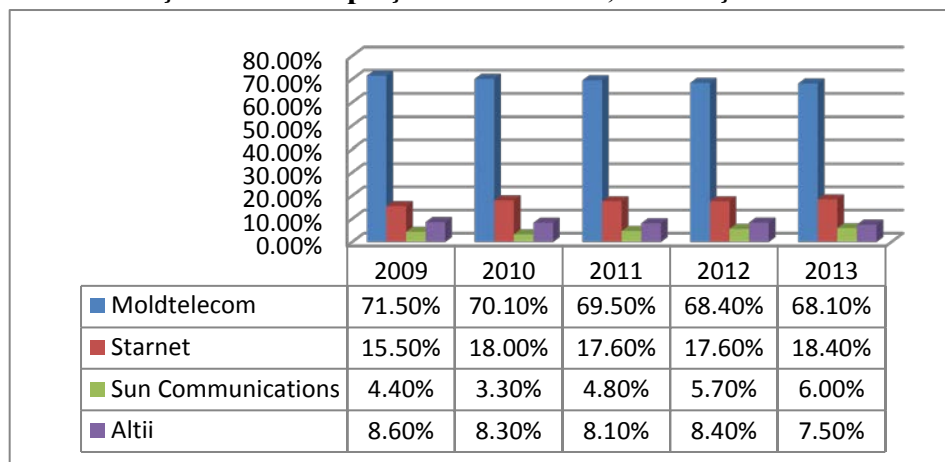
Sursa: Rapoartele ANRCETI

Ceilalți 47 de furnizori au înregistrat cote de piață nesemnificative, deținând cumulativ 16,9% din piață în funcție de cifra de afaceri. În 2010, următorul an după lansarea planului tarifar Max DSL pico, cota „Moldtelecom” S.A. a înregistrat o reducere de 4,7%, cumulând 64,3 %, în timp ce cota „StarNet” S.R.L. s-a majorat până la 14,6%. În anul 2011 „Moldtelecom” S.A. și-a majorat cota până la 66,9%, iar „StarNet” S.R.L. – până la 15,7%. Începând cu anul 2012 cota „Moldtelecom” S.A. a fost în descreștere – 63,3% în 2012 și 61% în 2013. Cota „StarNet” S.R.L. în anul 2012 a constituit 18,6%, iar în 2013 – 18,1%.

În același timp, a fost analizată evoluția cotelor de piață a operatorilor **în funcție de numărul de utilizatori**. Din figura 2 se observă că, cota de piață a „Moldtelecom” S.A. a fost într-o descreștere continuă pe parcursul perioadei examinate, începând cu 71,5% în anul 2009 și până la 68,1% în anul 2013. Cota „StarNet” S.R.L. a înregistrat

o creștere semnificativă în anul 2010 față de 2009 de la 15,5% la 18%. În perioada 2011-2012 cota „StarNet” S.R.L. a constituit 17,06%, iar în 2013 s-a majorat până la 18,4% din piață în funcție de numărul de utilizatori.

Figura 2. Evoluția cotelor de piață a furnizorilor, în funcție de numărul utilizatorilor

Sursa: Rapoartele ANRCETI

Prin urmare, ținând cont de faptul că cotele de piață a concurenților „Moldtelecom” S.A. au crescut continuu pe baza descreșterii cotei de piață a „Moldtelecom” S.A., se constată faptul că lansarea pachetului MaxDSL Pico. nu a avut ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței pe piața prestării serviciilor de acces la internet.

Prin scrisorile nr. APD-05/52-258, nr. APD-05/51-257 și nr. APD-05/50-256 din 18.02.2016, în conformitate cu prevederile art. 59 al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, Consiliul Concurenței a remis părților implicate raportul de investigație pentru a le oferi acestora posibilitatea de a prezenta observații pe marginea acestuia.

„Moldtelecom” S.A., prin scrisoarea nr. 01-10-03/1911 din 25.02.2016, a comunicat că problema abordată a fost elucidată de către Consiliul Concurenței complet și în mod obiectiv, iar concluziile sunt justificate. „StarNet” S.R.L. și „StarNet Soluții” S.R.L. nu au prezentat observații în termenul prevăzut de art. 59 alin. (3) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012.

IV. Calificarea legală a acțiunilor constatate

Analizând acțiunile descrise mai sus, Consiliul Concurenței reține următoarele:

- În anul 2009 pe piața prestării serviciilor de acces la Internet în puncte fixe cu amănuntul nu exista un plan tarifar comparabil ca preț și ca viteză de acces cu pachetul MaxDSL pico, pachetul dat fiind cea mai ieftină alternativă oferită pe piață, în același timp fiind caracterizată și prin cei mai mici parametri de viteză.

- Deși în perioada lansării pachetului MaxDSL pico „Moldtelecom” S.A. nu realiza contabilizarea separată a costurilor și cheltuielilor întreprinderii pe activități, potrivit calculelor prezentate de către „Moldtelecom” S.A. și explicațiilor pe marginea acestora venitul mediu lunar obținut din practicarea pachetului MaxDSL pico a depășit costurile medii totale aferente acestei activități.

- Începând cu anul 2009, pachetul MaxDSL pico a deținut cel mult de [...] % din piața serviciilor de acces la Internet în bandă largă, numărul abonaților fiind într-o descreștere continuă începând cu anul 2011.

- Lansarea planului tarifar MaxDSL pico nu a avut ca efect limitarea concurenței pe piața prestării serviciilor de acces la Internet în bandă largă cu amănuntul, întrucât în perioada 2009-2010 cota de piață a „Moldtelecom” S.A. a fost în descreștere atât în dependență de cifra de afaceri, cât și în dependență de numărul de utilizatori, pe când cota deținută de „StarNet” S.R.L. a crescut.

- Ținând cont de faptul că în 2009-2010 „StarNet” S.R.L. depindea în măsură de [...] % de serviciile cu ridicata de acces partajat la bucla locală prestate de „Moldtelecom” S.A., un posibil abuz de poziție dominantă prin micșorarea marjei din partea „Moldtelecom” S.A. nu ar fi afectat în mare măsură activitatea „StarNet” S.R.L., respectiv nu ar fi fost posibilă excluderea concurentului de pe piață

Prin urmare, având în vedere că, conform calculului de cost prezentat de către „Moldtelecom” S.A., lansarea planului tarifar MaxDSL pico a fost profitabilă, se constată că pe parcursul desfășurării investigației nu au fost stabilite probe suficiente privind încălcarea prevederilor art. 6 din Legea nr. 1103-XIV din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței de către „Moldtelecom” S.A. care ar justifica aplicarea de măsuri corective sau sancțiuni.

Reieșind din constatările expuse mai sus, în temeiul art. 39, art. 41, precum și art. 93 alin. (5) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, Plenul Consiliul Concurenței

DECIDE:

1. A înceta examinarea cazului inițiat prin Dispoziția Consiliului de Administrare al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței nr. 47 din 13.10.2010 deoarece pe parcursul desfășurării acesteia nu au fost descoperite probe suficiente privind încălcarea prevederilor art. 6 al Legii nr. 1103-XIV din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței, care ar justifica aplicarea de măsuri corective sau sancțiuni.

2. Prezenta Decizie intră în vigoare la data adoptării și va fi adusă la cunoștință părților.

**Președintele Plenului
Consiliului Concurenței**

Viorica CĂRARE